

EL FANTASMA DE CANTERVILLE

NOVEL·LA REALISTICOIDEALÍSTICA

1

Quan el senyor Hiram B. Otis, ministre americà, va comprar Canterville Chase, tothom va advertir-li que feia una bogeria, perquè no hi havia dubte que el lloc estava embruixat. Fins i tot lord Canterville, que era un home amb un gran punt d'honor, va sentir-se en el deure de fer-ho saber al senyor Otis quan discutien la venda.

—No hem volgut viure aquí —va dir lord Canterville— des que la meva tia-àvia, la duquessa viuda de Bolton, va ser víctima d'un atac, del qual no es va recuperar mai del tot, quan dues mans d'esquelet se li posaren als muscles mentre es vestia per al sopar; i em sento obligat a comunicar-vos, senyor Otis, que el fantasma l'han vist diversos membres de la meva família, com també el rector de la parròquia, el reverend Augustus Dampier, que és membre del King's College de Cambridge. Després del malaventurat accident de la duquessa, cap dels servents de les noves fornades no va voler quedar-se amb nosaltres i, sovint, lady Canterville dormia malament de nits, com a conseqüència dels misteriosos sorolls provinents del passadís i de la biblioteca.

—Milord —respongué el ministre—, el fantasma el consideraré una peça més del parament. Vinc d'un país modern,

on tenim tot allò que pot comprar-se amb diner, i, amb tots els nostres joves fument-se del Vell Món i emportant-se'n les vostres millors actrius i *prime donne*, sospito que si a Europa hi hagués un fantasma, en ben poc temps ja ens l'hauríem endut, i fóra en un dels nostres museus o com a anunci de carretera.

—Em temo que el fantasma existeix —explicà lord Canterville, rient—, tot i que potser ha resistit les ofertes dels vostres emprenedors homes de negocis. És coneguda la seva existència des de 1584, tres segles, doncs, i sempre apareix abans de la mort d'algun membre de la nostra família.

—Bé, és el mateix que fa el metge de capçalera, si anem a mirar, lord Canterville. Però els fantasmes, senyor, no existeixen, i diria que les lleis de la naturalesa no han de fer pas excepció amb l'aristocràcia britànica.

—Sou ben bé americà —respongué lord Canterville, que no comprenia del tot la darrera observació del senyor Otis—, i si no us importa tenir un fantasma a casa, vós mateix. Recordeu, això sí, que us he advertit.

Unes setmanes després es tancà l'operació de compra, i en acabar-se la temporada el ministre i la seva família ocuparen Canterville Chase. La senyora Otis, de soltera Lucretia R. Tappan, del carrer 53 Oest, havia estat una cèlebre bellesa novaiorquesa, i era actualment una dona de mitjana edat, elegant, d'ulls expressius, i un perfil envejable. Moltes dames americanes, en deixar la terra nadiua, prenen una aparença de malaltes cròniques, sota la impressió que aquesta és una forma de refinament europeu, però la senyora Otis mai no

havia caigut en aquest error. Tenia una constitució magnífica i una reserva realment meravellosa d'impulsos animals. De fet, en molts aspectes era força anglesa, i constituïa un excel·lent exemple del fet que realment ho tenim tot en comú amb Amèrica avui dia, excepte, no cal dir, el llenguatge. El seu fill gran, batejat com a Washington pels seus pares en un moment de patriotisme, cosa que no cessava mai de lamentar, era un jove ros, de bon aspecte, que s'havia fet diplomàtic ballant l'*allemande* al Casino de Newport durant tres temporades consecutives, i fins i tot a Londres tenia fama d'excel·lent dansador. Les seves úniques debilitats eren les gardènies i els títols nobiliaris. En tots els altres aspectes era extremadament sensible. La senyoreta Virginia E. Otis era una noieta de quinze anys, graciosa i adorable com una daina, i amb grans ulls blaus penetrants de llibertat. Era una amazona consumada, i en una ocasió havia fet una cursa entorn del parc, dalt del seu poni, fent-hi dos tombs contra el vell lord Bilton, i va guanyar per un llarg i mig, exactament davant de l'estàtua d'Aquilles, amb gran goig del jove duc de Cheshire, que se li declarà allí mateix, i fou enviat de retorn a Eton aquell mateix vespre pels seus autors, entre una mar de llàgrimes. Després de Virginia venien els bessons, que eren mal anomenats «Barres i Estrelles», perquè es movien constantment. Eren uns minyons deliciosos i, amb l'excepció de l'opulent ministre, els únics republicans de debò a la família.

Com que Canterville Chase queda a set milles d'Ascot, l'estació més propera, el senyor Otis havia telefonat demanant un carruatge que els recollís, i s'hi enfilaren amb el millor

dels ànims. Era una tarda de juny perfecta, i l'aire s'omplia amb l'olor de les pinedes. A estones sentien el tudó parrupejant amb la veu dolça; o entreveien, endinsat en les falgueres xiuxiuejants, el pit brillant del faisà. Des dels faigs els miraven els petits esquiroles, i en passar ells els conills s'entaforaven en el sotabosc o als turons molsosos, les cues blanques alçades. En entrar a l'avinguda de Canterville Chase, però, el cel es va cobrir, ombrívol, de núvols, una curiosa quietud semblà embruixar l'atmosfera i un gran vol de gralles passà pel damunt dels seus caps, silencioses, i abans que arribessin ells a la casa, començaren a caure grosses gotes de pluja.

Per rebre'ls s'esperava dreta a les escales, vestida de seda negra, una dona vella amb davantal i còfia blancs. Era la senyora Umney, la majordoma, la qual la senyora Otis, davant la insistent petició de lady Canterville, havia consentit a mantenir en la seva antiga situació. Quan ells van baixar del carruatge els va fer a cadascun una reverència, i va dir en una cantarella antiquada i curiosa:

—Prego per a vostès una benvinguda a Canterville Chase.

Els va precedir a través de l'elegant vestíbul d'estil Tudor fins a la biblioteca, una cambra llarga, de sostre baix, revestida de roure negre, al capdavant de la qual hi havia una gran finestra de vidre glaçat. Allí s'havia servit el te i, després de treure's els abrics, van seure, mentre la senyora Umney els servia, i van començar a observar entorn.

Tot d'una la senyora Otis es va adonar d'una taca vermell fosc a terra vora mateix de la xemeneia i, ben ignorant del que significava realment, va adreçar-se a la senyora Umney:

—Em sembla que aquí s'ha vessat alguna cosa.

—Sí, senyora —replicà la vella majordoma en veu baixa—. És sang, sap?

—Quin horror! —exclamà la senyora Otis—. Uf, no vull taques de sang a cap saleta. Que la treguin tot seguit.

La vella majordoma va somriure i, amb la mateixa veu baixa i plena de misteri, va dir:

—És la sang de lady Eleanore de Canterville, que va ser assassinada aquí mateix pel seu propi espòs, sir Simon de Canterville, el 1575. Sir Simon la va sobreviure nou anys, i va desaparèixer sobtadament en circumstàncies molt misterioses. Mai no fou trobat el seu cos, però el seu esperit condemnat encara volta per la Chase. La taca de sang ha estat molt admirada per turistes i altres, i no pot esborrar-se.

—Això és una ximpleria —va exclamar Washington Otis—; el llevataques i superdetergent «Campió de Pinkerton» ho netejarà en un tres i no res.

I abans que l'estupefacta majordoma pogués impedir-ho, ja s'havia agenollat i estava fregant amb energia el terra amb una barreta i una mena de cosmètic negre. En pocs segons ja no s'hi veia senyal de la taca de sang.

—Ja sabia que Pinkerton ho resoldria —va anunciar triomfalment, tot contemplant la seva admirada família. Però tot just havia dit aquests mots un violent esclat de llampec va il·luminar la penombrosa estança, i l'espetec d'un tro espantós els va fer saltar sobre els seus peus, mentre la senyora Umney es desmaiava.

—Quin clima més monstruós! —va dir calmosament el ministre americà, tot encenent un llarg cigar—. Calculo que aquest vell país està tan superpoblat que no tenen clima decent per a tothom. Sempre he estat de l'opinió que l'emigració és l'única solució per a Anglaterra.

—Estimat Hiram —demanà, excitada, la senyora Otis—: què podem fer amb una dona que cau en basca?

—Descomptar-li-ho, com quan fa trenquis —va respondre el ministre—. Veuràs com ja no torna a caure en basca.

I en qüestió d'instants la senyora Umney es va espavilar del tot. No hi havia dubte, però, que havia quedat extremadament impressionada, i advertí molt seriosament el senyor Otis que estigués preparat per a les dissorts que havia provocat.

—He vist coses amb aquests ulls, senyor —explicà—, que farien posar els cabells de punta a qualsevol cristià, i moltes, moltes nits no he pogut aclucar els ulls en saber les espantoses coses que tenen lloc aquí.

Tot amb tot, el senyor Otis i la seva esposa asseguraren cordialment a aquella honesta ànima que ells no temien els fantasmes, i, després d'invocar les benediccions de la Providència sobre els seus nous amo i mestressa, i de discutir un ajustament del seu salari, la vella majordoma s'encaminà a la seva cambra.

2

La tempesta va brogir violentament tota la nit, però no va passar res de més enllà. L'endemà, amb tot, quan van baixar a esmorzar, van tornar a descobrir al terra la terrible taca de sang.

—Em sembla que no és culpa del superdetergent —va dir Washington—, perquè l'he provat amb tota mena de taques. Deu ser cosa del fantasma.

En conseqüència va tornar a esborrar la taca per segona vegada, però l'altre matí ja hi tornava a ser. I el tercer matí també, malgrat que l'amo havia tancat la biblioteca durant la nit i s'havia endut la clau a la cambra. Ara ja tota la família estava vivament interessada; el senyor Otis començava a sospitar que s'havia mostrat massa dogmàtic en negar l'existència de fantasmes, la senyora Otis va expressar el seu propòsit d'ingressar a la Societat Psíquica, i Washington va preparar una llarga carta als senyors Myers i Podmore amb el tema de la permanència de taques de sang causades pel crim. Aquella nit s'esvaïren tots els dubtes sobre l'existència real dels fantasmes.

Havien tingut un dia assolellat, càlid; i a la fresqueta de la tarda, tota la família va sortir a fer un tomb en carruatge.

No van tornar a casa fins a les nou, i van fer un sopar lleuger. Aviat el tema de conversa fou els fantasmes, de manera que no es donaven ni tan sols aquelles condicions primàries d'expectació receptiva que tan sovint precedeixen la materialització de fenòmens psíquics. Els temes que es discutiren, com m'ha explicat després la senyora Otis, foren merament els que configuren la conversa corrent dels americans cultes de la classe alta tals com la immensa superficialitat com a actriu de la senyoreta Fanny Davenport sobre Sarah Bernhard; la dificultat d'aconseguir blat verd, pastissos de fajol i blat de moro molt, fins i tot a les millors cases angleses; la importància de Boston en el desenvolupament de l'esperit mundial; els avantatges de la facturació d'equipatges en els viatges per ferrocarril; i la dolcesa de l'accent novaiorquè comparat amb l'arrossegall vocal de Londres. No es va parlar de res sobrenatural, ni es va fer al·lusió a sir Simon de Canterville. A les onze la família va retirar-se, i mitja hora més tard tots els llums estaven apagats. Poca estona després, el senyor Otis es va despertar en sentir un curiós soroll al passadís davant la cambra. Sonava com el dring de metall, i semblava aproximar-se a cada instant més. Va llevar-se a l'acte, encengué un llumí i mirà l'hora. Era exactament la una. Ell es mantenia calmat, i es va palpar el pols, que no era en absolut febril. L'estrany soroll continuava encara, barrejat amb el so de petjades. Es va posar les sabatilles, va agafar un flasconet allargat del seu maletí i obrí la porta. Al seu davant, a la llum vacil·lant de la lluna, va veure un ancià d'aspecte terrible. Tenia els ulls vermells com carbons encesos; llargs cabells gri-

sos li queien en grenyes fins a les espatlles; els seus vestits, de tall antic, estaven bruts i esparracats, i dels canells i turmells penjaven pesants manilles i cadenes rovellades.

—Estimat senyor—va dir el senyor Otis—, realment haig d'insistir que greixeu aquesta ferralla, i amb aquest propòsit us he portat una ampolleta de lubricant «Sol Ixent» de Tammany. Diuen que n'hi ha prou amb una sola aplicació, i hi ha testimonis diversos, a l'embolcall, de les seves virtuts, emesos per alguns dels nostres teòlegs més eminents. Us el deixo aquí al costat de les espelmes del dormitori, i em plaurà d'aconseguir-vos-en més si us en convé.

Amb aquests mots el ministre americà deixà l'ampolleta sobre una tauleta de marbre i, tancant la porta, es retirà a descansar.

Durant uns instants el fantasma de Canterville es va quedar del tot immòbil, pres de comprensible indignació; després, rebotent amb violència l'ampolla contra el terra encerat, va córrer passadís enllà proferint cavernosos grunys i desprenent una fantasmal llum verdosa. Al moment que arribava al replà superior de la gran escala de roure, es va obrir violentament una porta, van aparèixer dues figuretes vestides amb camisons, i un gran coixí li passà fregant el cap! No podia perdre temps, estava clar, i, adoptant la quarta dimensió de l'espai com a mitjà de fugida, es va dissoldre a través d'un sòcol i la casa continuà tranquil·la.

En arribar a una cambreta secreta de l'ala esquerra, es va repenjar contra un raig de lluna per reprendre alè i va començar a avaluar quina era la seva posició. Mai, en una brillant i

ininterrompuda carrera de tres-cents anys, no havia estat tan vilment insultat. Va pensar en la duquessa vídua, a la qual havia espantat fins a provocar-li un atac, quan es contemplava al mirall vestida de randa i diamants; en les quatre minyones que s'havien posat histèriques només de veure'l somriure rere les cortines d'una de les cambres dels hostes; en el rector de la parròquia, a qui havia apagat l'espelma d'un buf quan sortia una nit de la biblioteca, i que era des d'aleshores, perfecte màrtir de malalties nervioses, i a cura de sir William Gull, i en la vella madame de Tremouillac, la qual, desvetllada de matinada i descobrint un esquelet assegut en una butaca vora el foc, tafanejant el seu diari, havia hagut de fer sis setmanes de llit amb un atac de febre cerebral i que, en recuperar-se, s'havia reconciliat amb l'Església, i havia trencat la seva relació amb aquell notari escèptic *monsieur* de Voltaire. Recordava la terrible nit en què van trobar el maleït lord Canterville ofegant-se dins el seu vestidor amb el valet de diamants a mig empassar, i que, abans mateix de morir, va confessar que havia estafat a Charles James Fox 50000 lliures a Crockford mitjançant aquell naip, i jurà que el fantasma l'hi havia fet empassar. Totes aquestes gestes heroiques li venien a la memòria ara, des del majordom que s'havia engegat un tret al rebost perquè havia vist una mà verda que trucava al vidre de la finestra, fins a la bella lady Stutfield, que es veia obligada a portar a tothora una cinta de vellut negre entorn del coll per tapar les cinc marques dels cinc dits que li van quedar impreses damunt la blanca pell, i que finalment va precipitar-se a l'estany de les carpes, al final del passeig del

Rei. Amb el fervor egoista del veritable artista, va evocar les seves actuacions més celebrades, i va engegar un amarg somriure en recordar la seva darrera aparició com Rubèn el Roig, o el Bebè Estrangulat, el seu debut com l'Insaciable Gideon, vampir de Bexley Moor, i el furor que havia desfermat una tarda deliciosa de juny limitant-se a jugar a bitlles amb els seus propis ossos a la pista de tennis. I després de tot això, uns condemnats americans moderns havien de venir a oferir-li el lubricant «Sol Ixent» i bombardejar-lo amb coixins! Això era insuportable! A més a més, cap fantasma en tota la història no havia estat tractat d'aquella manera. Així doncs, decidí de prendre venjança i va restar fins que es féu de dia en una actitud de profunda meditació.